

(Yttrande, 2009-05-19)

Regeringen
Kulturdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Kulturutredningen (SOU 2009:16)

Riksförbundet Sveriges museer (RSM) har ombetts att yttra sig över Kulturutredningen (SOU 2009:15). I det följande redovisas RSM:s synpunkter och ställningstaganden på utredningens betänkande.

Inledningsvis bör museernas roll och betydelse för Sveriges kulturliv framhållas. Sveriges museer, varav RSM för närvarande representerar ca 150 av landets ledande museer med omkring 15 miljoner museibesök per år, är en betydande resurs för ekonomisk, ekologisk och socialt hållbar samhällsutveckling. Museerna är mötesplatser för många människor med olika bakgrunder och erfarenheter och arenor för möten och dialog kring frågor som kopplar samman det förflutna, nutiden och framtiden. Museer arbetar ofta med dåtiden, men gör det för samtiden och med sikte på framtiden.

Många museer verkar dock idag i en allt mer ansträngd ekonomisk situation. Det framstår som allt mer angeläget att säkerställa en rimlig ekonomisk grundfinansiering som en garanti för att kultur- och naturarv kan bevaras för framtiden och hållas tillgängliga för allmänheten.

Utan grundförutsättningen i form av stabila kulturinstitutioner såsom museer, faller åtskilliga av Kulturutredningens goda ambitioner och intentioner. För museernas del kan bl.a. behovet av att växla över de goda resultaten från Accessprojektet till ett långsiktigt och framåtsyftande arbete med att vårda och utveckla samlingarna särskilt framhållas.

Del 1. Grundanalys

RSM har tagit del av Kulturutredningens grundanalys. RSM avstår från att i detalj kommentera utredningens betänkande i denna del, men menar att analysen på många sätt är förtjänstfull och utgör ett värdefullt underlag för bedömningar av kulturpolitikens fortsatta utveckling.

RSM vill dock framhålla att utredningens jämförelse vad gäller resurstilldelning för museernas riskerar bli missvisande bl.a. genom att nya museer kommit till. Befintliga museer har inte haft en sådan positiv utveckling av ekonomiskt stöd som vid en första anblick kan tyckas vara fallet. Därtill har medel för kyrkoantikvarisk ersättning och kulturmiljöbidrag räknats in, vilket är medel som fördelas till fastighetsägare och församlingar.

Tvärtom brottas många museer i landet med reellt minskade ekonomiska möjligheter att bedriva sin verksamhet. Därtill kan fogas, att en ökande andel av museernas resurser utgörs av rörliga medel, vilket inte underlättar genomförandet av museernas långsiktiga förvaltningsuppdrag.

Del 2. Förnyelseprogram

Kapitel 8. Mål för kulturpolitiken

Riksförbundet Sveriges museer

Riksförbundet Sveriges museer tar tillvara och driver den svenska museisektorns gemensamma intressen.

RSM *tillstyrker* i allt väsentligt utredningens förslag till nationella mål för kulturpolitiken, men menar samtidigt att det s.k. kulturarvsmålet i högre grad skulle kunna göras utvecklingsinriktat.

Kapitel 9. Kulturpolitik, civilsamhälle och folkbildning

RSM delar utredningens bedömning att samspelet mellan civilsamhället och kulturinstitutionerna bör öka. RSM vill särskilt betona museernas betydelse i detta sammanhang och framhålla de stora insatser som museerna redan idag svarar för i detta avseende. Det är av avgörande betydelse att museerna tillförsäkras en stabil resursmässig grund för att sådana insatser skall kunna fortsätta samt utvecklas ytterligare.

Kapitel 10. Kulturpolitiken som aspektpolitik

RSM *tillstyrker* utredningens förslag om att förstärka forskningsresurserna till kulturområdet. RSM vill särskilt framhålla de stora behov av forsknings- och utvecklingsmedel som finns inom museiområdet, bl.a. vad gäller ämnesöverskridande FoU, samt kring frågor som rör publikmöte och lärande.

Med utgångspunkt i museernas redan idag omfattande arbete på detta område, välkomnar RSM ett ökat samspel med andra politikområden och en fortsatt utveckling av den så kallade aspektpolitiken inom kulturområdet. Det förtjänar dock att noga framhållas att en sådan utveckling förutsätter starka institutioner, såsom museer, med tydliga mål och uppdrag att verka utifrån. RSM vill med skärpa varna för en utveckling som innebär in förstärkning av aspektpolitiken på bekostnad av en urholkning av den kärna av offentligt finansierade museiinstitutioner som idag utgör kulturpolitiken.

Kapitel 11. EU-samarbete och internationella frågor

RSM delar i allt väsentligt utredningens bedömning och förslag avseende EU-samarbetet och de internationella frågorna. RSM vill framhålla att ett aktivt och engagerat EU arbete, inte minst från mindre museers sida förutsätter en stödfunktion. RSM har planer på att i framtiden kunna ta ett större ansvar inom detta område. Se vidare RSM:s yttrande över betänkandet Kraftsamling (SOU 2009:15).

Kapitel 12. Ökat samspel mellan stat, landting och kommun – portföljmodellen

RSM *tillstyrker* i princip förslaget om att en ny modell för samspelet mellan stat, landting och kommun bör genomföras samt att vissa statliga medel som idag fördelas av Statens kulturråd, Riksantikvarieämbetet m.fl. myndigheter omfattas av modellen. För regionala kulturinstitutioner, såsom regionala museer, är det angeläget med en ökad långsiktighet och förutsägbarhet vad gäller uppdrag och resurstilldelning. RSM menar att portföljmodellen kan bidra till detta.

Kapitel 13. Centralt fördelade stöd

RSM delar utredningens bedömning att det finns behov av en annan bidragsgivare som kan utgöra ett alternativ till de etablerade bidragsgivande instanserna på kulturområdet när Stiftelsen framtidens kultur upphör. RSM delar vidare utredningens bedömning avseende vissa frågor om sponsring, donationer och villkoren för enskild finansiering av kulturområdet.

Del 3. Kulturpolitikens arkitektur

Kapitel 14 - 16

RSM *avstyrker* förslaget om att inrätta en s.k. sfärmyndighet för samtid, historia och livsmiljö i sin nuvarande utformning. Därvid *avstyrker* Riksförbundet bestämt att Arkitekturmuseet inordnas i den föreslagna s.k. sfärmyndigheten. Arkitekturmuseet fyller en viktig funktion i svenskt museiväsende och det är angeläget att Arkitekturmuseet ges förutsättningar att utvecklas som museum och kulturinstitution, fristående från den "förvaltningsmyndighet" som utredningen skisserat.

Detta innebär inte nödvändigtvis att RSM fullt ut motsätter sig den motivbild som ligger bakom utredningens förslag, men RSM menar att viktiga delar av de syften som utredningen vill uppnå med förändringen kan uppnås genom olika former av samverkan, och att de i sig inte behöver förutsätta kostsamma organisatoriska förändringar.

RSM menar dock att det finns skäl att vidare överväga hur de statliga myndigheterna på olika sätt kan samordna sig i syfte att förenkla kontakterna gentemot olika regionala och lokala aktörer.

Riksförbundet Sveriges museer

Riksförbundet Sveriges museer tar tillvara och driver den svenska museisektorns gemensamma intressen.

Samtidigt delar RSM i princip utredningens ambitioner att göra åtskillnad mellan myndigheter med mer renodlade förvaltningsuppdrag och sådana som mer uttalat har till uppgift att svara för kulturell produktion. Dock är begreppen "förvaltningsmyndighet" respektive "kulturinstitutioner" mindre väl valda, eftersom även i huvudsak kulturproducerande myndigheter idag inom statsförvaltningen betecknas som förvaltningsmyndigheter.

Avseende utredningens förslag angående en funktion för museikoordinering hänvisar vi till Riksförbundets yttrande över Museikoordinatorernas betänkande Kraftsamling (SOU 1009:15).

Kapitel 19 Kulturinstitutionerna

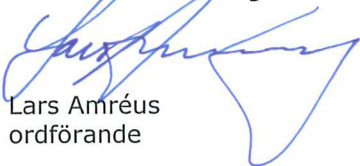
Den modell för styrning av myndigheterna som nu tillämpas inom Kulturdepartementets område och som innebär en minskad detaljstyrning och ökat fokus på styrning mot myndigheternas uppdrag är enligt RSM:s uppfattning välkommen och ändamålsenlig. Mot denna bakgrund saknas för närvarande vägande skäl att utveckla en särlösning inom statsförvaltningen med styrning genom fleråriga verksamhetskontrakt.

Kapitel 20 Genomförande och konsekvensanalys

RSM delar inte utredningens bedömning att de omställningskostnader som föreslagna förändringar av myndighetsstrukturen medför ryms inom befintliga ekonomiska ramar. RSM menar tvärtom att utredningen konsekvent underskattat sådana kostnader, liksom de verksamhetsförluster som otvivelaktigt kommer att uppstå om förslagen genomförs.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen för Riksförbundet Sveriges museer: Lars Amréus, Ann-Charlotte Backlund, Siv Godberg, Maria Malmlöf, Gunnar Nordlinder, Robert Olsson, Mats Persson samt Robert Sjöo.

Riksförbundet Sveriges museer

Lars Amréus
ordförande